

32.

Jegyzőkönyv

*Felvétel Kolozsvárt, 1933. november hó 30-án délelőtt 1/2 11 órai kezdettel,
az Országos Magyar Párt központi Intézőbizottságának üléséről.*

Jelen vannak: ezen jegyzőkönyvhöz ./. alatt csatolt kimutatásban felsorolt intézőbizottsági tagok.

Távolmaradásukat kimentették: dr. Barabás Béla, Arad, dr. Bernády György, Cziffra Kálmán, dr. Kornhofer Vilmos, dr. Kotzó Jenő, dr. Kölcsey Ferenc, Perédy György és dr. Széll Lajos.

Elnököl: dr. gr. Bethlen György, a jegyzőkönyvet vezeti: dr. Deák Gyula.

Elnök üdvözlí az intézőbizottság megjelent tagjait, és az ülést megnyitja. Figyelmezteti a tagokat, hogy szervezeti szabályzatunk értelmében az intéző bizottság ülései szigorúan bizalmas jellegűek.

Felkéri dr. Willer Józsefet, hogy ismertesse az országos választásokra¹⁴⁵ vonatkozóan lefolytatott tárgyalások anyagát, és a választásokon tanúsítandó magatartás kérdésében hozott elnöki tanácsi határozati javaslatot.

Dr. Willer József részletesen ismerteti a kormányelnökkel,¹⁴⁶ valamint Lapedatu erdélyi miniszterrel folytatott tárgyalásokat. Előadja, hogy ígéretet kaptunk arra, hogy a választások a törvények szigorú betartásával fognak megtartatni, renegát magyarokat a kormány listájára nem fog felvenni, minek ellenében a kormány részéről azon kívánság merült föl, hogy Csík, Udvarhely és Háromszék vármegyék kivételével a többi megyében szenátorjelöltet ne állítsunk, és amennyiben a képviselőválasztások alatt a törvények szigorúan betartatnak és visszaélések nem fognak sérelmünkre elkövetetni, utasítsuk választóinkat, hogy a szenátorválasztáson szavazataikkal a kormány jelöltjét támogassák. A tárgyalások rendjén kifejezésre jutott az, hogy amennyiben az ígéretnek ellenére akár a helyi hatóságok részéről törvénytelenések fognak elkövetetni, a magyar választók arra fognak utasítatni, hogy az ellenzéki pártokra adják le szavazataikat a szenátorválasztásokon.

Ügyvezető alelnök ismerteti dr. Krenner Miklósnak a Liberális Párttal kötendő választási kartellre irányuló indítványát. Bejelenti, hogy dr. Krenner Miklós utólag tudomásul vette, hogy a már folyamatba tett tárgyalások folytán indítványa tárgytalanná vált, mert sem a Liberális Párt, sem a Magyar Párt nincsen abban a helyzetben, hogy választási egyezményt köthessen.

Dr. Bölöni Zoltán felszólalásában határozottan kívánja, hogy a Magyar Párt úgy az általános, mint a községi szenátorválasztásokra jelölteket állítson. Felhívja az intézőbizottság figyelmét azokra a hátrányokra, melyek a jelölés mellőzése folytán választóink szétesésében jelentkehetnek.

Dr. Jakabffy Elemér szerint a Párt nagy politikai sikert ért el azért, hogy ígéretet kapott a törvényes választások lefolytatására és arra, hogy a liberális párt a renegátokat nem veszi fel a listájára. ezeket az eredményeket oly nagyjelentőség-

gűnek tartja, hogy ennek ellenében elfogadható egy olyan megállapodás, hogy a három székely vármegye kivételével a többi vármegyékben szenátort ne jelöljön a párt.

Vásárhelyi János véleménye szerint nagyon deprimálóan, sőt katasztrofálisan hatna a választópolgárságra, ha arra utasítjuk őket, hogy a szenátorválasztásokon román pártra adják le szavazataikat. Ezért határozottan kívánja, hogy az összes kerületekben szenátorjelölteket állítsunk.

Dr. Gyulay János szintén veszedelmesnek tartja, ha nem jelölünk minden kerületbe szenátorokat, mert ennek eredménye az lesz, hogy a választópolgáraink szerte-széjjel szélednek és széthull a párt. Azon nézetének ad kifejezést, hogy az összes kerületekben szenátorokat kell jelölni.

Figus Albert az előtte felszólalókkal szemben azt indítványozza, hogy fogadtassék el dr. Willer József által előterjesztett javaslat, mert a Magyar Pártnak opportunus politikát kell folytatni.

Dr. Paretz Béla elfogadja a dr. Willer József által előterjesztett javaslatot azzal a kiegészítéssel, hogy minden oly kerületben, ahol legkisebb remény lehet a szenátor megválasztására, állítsunk jelöltet.

Sándor József előadja, hogy egy évtizeden keresztül küzdött a Liberális Párt ellen, de most, hogy a kormány ígéretet tett arra, hogy a renegátokat nem veszi fel a listájára és a választások szabadságát biztosítja, mégis azt indítványozza, hogy fogadja el az intézőbizottság az elnöki tanács javaslatát.

Dr. Gyárfás Elemér részletesen indokolja az elnöki tanács állásfoglalásának helyességét és szükségességét, s javasolja, hogy az intézőbizottság azt változatlanul fogadja el, mert a javaslat nem vonatkozik politikai paktumkötésre, még csak választási kartellnek sem mondható, hanem az egy taktikai opportunus állásfoglalás.

Dr. Hinléder Fels Ákos súlyosan elítélő szavakkal bélyegzi meg a Brassói Lapok-nak pártellenes és egységbontó magatartását. Ezzel kapcsolatban indítványozza, hogy a magyar nemzeti érzésű sajtó hívassék fel a párt fokozottabb támogatására és arra, hogy a Brassói Lapok és a hozzá hasonló irányú magyar nyelven megjelenő szennyiratok ellen erőteljes hírlapi kampány tétessék folyamatba és az olvasó közönség szólíttassék fel arra, hogy ezeket a lapokat bojkottálja.

Dr. Kovács Károly elfogadásra ajánlja az elnöki tanács javaslatát, mert az abban foglalt határozattal kedvező atmoszférát teremtünk a liberális kormánnyal szemben, és a már oly sokat szenvedett népet megkíméljük a választási csendőrbrutalitásoktól.

Dr. Udvary József veszedelmesnek tartja a magyarságra nézve, ha a Liberális Párttal a szenátori választásokra vonatkozóan bármilyen irányú megállapodás köttetnék, mert ez a magyarság egységének a megbontására fog vezetni. Indítványozza, hogy a Magyar Párt az összes kerületekben jelöljön szenátorokat.

Buday Tibor eddig ellene volt minden politikai paktumnak, vagy választási kartellnek, de tekintettel a súlyos gazdasági helyzetre és arra, hogy a népet

megkíméljük a választási brutalitásoktól, javasolja, hogy az elnöki tanács határozati javaslata fogadtassék el.

Dr. Szentkovits Aurél elfogadja az elnöki tanács javaslatát, de véleménye szerint a székely vármegyékre vonatkozóan kieszközlendő lenne a kormánynál, hogy legalább liberális ellenjelölt e kerületekbe ne állíttassék.

Dr. Willer József felszólalásában részletesen indokolja az elnöki tanács állásfoglalásának helyességét és szükségességét.

Vásárhelyi János kijelenti, hogy fenntartás nélkül aláveti magát a többség határozatának, mert fegyelmezett katonája a pártnak, de komoly megfontolás után fenn kell tartsa a megegyezés ellen a már kifejtett aggodalmait.

Dr. Jodál Gábor az elnöki tanács javaslatát fogadja el, mert jelszavak és elvi álláspontok mellett a népnek realitásokra van szüksége.

Dr. Bölöni Zoltán fenntartja az ellenjavaslatát és bár előreláthatólag kisebbségben is fog maradni, csak akkor érzi magát legyőzöttnek, ha a már kifejtett súlyos aggodalmait reális érvekkel eloszlatják.

Elnök felhívja az intéző bizottság figyelmét arra, hogy 7 és fél év alatt a hatodik választást küzdjük végig, és így meg vannak a gyakorlati választási tapasztalataink. Ennek figyelembevételével hozta meg az elnöki tanács az előterjesztett határozati javaslatot. Hivatkozik arra, hogy az előző választások alkalmával választási kartell, vagy politikai paktum kötése ellen foglalt állást. A miniszterelnöknek a választások szabadságára vonatkozó ígéretét ugyan nem tartja teljesen megnyugtatónak a vidéki hatalmaskodások előrelátható bekövetkezései miatt, de a renegátok mellőze mindenesetre már eredménynek mondható, és pártunk tekintélyének és jelentőségének elismerését igazolja. Méltánylást igényel a miniszterelnök azon kijelentése is, hogy a kisebbségeket és különösen a magyarokat a jövőre kedvezőbb politikai bánásmódban akarja részesíteni. Az elnöki tanács javaslatának elfogadásával nem politikai elveket adunk fel, hanem taktikai lépéseket teszünk a választási küzdelem megkönnyítése céljából. Amennyiben a kormány választási magatartása azt indokoltá tenné, úgy szenátorjelölteket is állíthatunk. Kéri, hogy az intézőbizottság az elnöki tanács javaslatát fogadja el.

Intézőbizottság az elnöki tanácsnak választásokra vonatkozó határozati javaslatát elfogadja, és dr. Hinléder Fels Ákosnak azon javaslatát, hogy a nemzeti irányú sajtó hívassék fel a párt fokozottabb támogatására, végrehajtás végett az elnöki tanács elé utalja.

Becsky István a bánsági tagozat ifjúsági szakosztályának elnöke deklarációt olvas fel arról, hogy a bánsági ifjúság törhetetlen hűséggel és fegyellemmel támogatja a Párt küzdelmes munkáját.¹⁴⁷

Dr. Hinléder Fels Ákos javasolja, hogy az ifjúság deklarációja a hírlapokban közzététessék.

Intéző bizottság a bánsági ifjúsági tagozat deklarációját örömmel veszi tudomásul, és dr. Hinléder Fels Ákos javaslatát elfogadja.

Főtákar előterjesztést tesz a választások alatt pártellenes magatartást tanúsítókkal szemben teendő megtorló intézkedésekre vonatkozóan.

Intézőbizottság kimondja egyes személyeknek a választásokon tanúsítandó esetleges magatartására vonatkozóan, hogy mindazok, kik a választások alatt a Magyar Párt listáján kívül más listán jelölést vállalnak, vagy a Magyar Párt listájával szemben más párt jelöltjeinek megválasztását ajánlják és azok érdekében propagandát folytatnak, a Magyar Párt tagjai sorából kilépetteknek tekintetteknek.

Elnök felhatalmazást kér az intéző bizottságtól arra, hogy a választói jelölő listák a központi pártelnökség által a szükség szerint utólagosan kiegészíthetők legyenek.

Intézőbizottság pártelnökségnek a felhatalmazást egyhangúlag megadja.

Elnök felhatalmazást kér, hogy a választás alkalmából proklamációt intézzon a magyar választóközönséghez.

Intézőbizottság a felhatalmazást megadja.

Dr. Pál Gábor szükségességét látja, hogy a pártéletben gyakrabban előforduló fontos kérdések megvitatás tárgyává tétessenek. Ilyenek lennének politikai természetű indítványok és javaslatok előzetes bejelentése, a küldöttségek megszervezése és vezetése, a pártellenes magatartást tanúsítók elítélése (de nem a napilapok útján, mert ezáltal a mártír színezetet adjuk és az ellenkező hatást értjük el), hogy a képviselő- és szenátorjelöltek jelölttársaikat más kerületekben is kötelesek legyenek támogatni a választási propaganda beszédek kereteinek megállapítása (népszövetségi panaszokkal való fenyegetőzések és dodonai színezetű kijelentések mellőzése), az adósság konverziós törvény kérdésében egységes állásfoglalás hangoztatása és minden demagógia mellőzése. Ezek és más hasonló fontos kérdések megbeszélésére egy külön ülés lenne tartandó, most csak felhívni akarja az intéző bizottság figyelmét, hogy ezen fontos kérdések megvitatása további halasztást nem szenvedhet, és mivel a választások alatt ezek közül egy pár kérdés aktuálisabb válhatik, előre meghatározott irányelvek és útmutatások szerint kell a választók előtt fellépni.

Figus Albert a városi és községi tanácsok felszólalásával szemben követendő magatartásra hívja fel az intézőbizottság figyelmét.

Becsky István jelenti, hogy egyes városi tanácsok tagjai felszólítottak, hogy tisztjükről mondjanak le, hogy ennek következtében a tanács felosztható legyen. Véleménye szerint a tagok felhívandók arra, hogy megbízatásukat tartsák meg.

Dr. Zágoni István helyesli azon állásfoglalást, hogy a tanácstagok mandátumaikról ne mondjanak le.

Dr. Bene Ferenc szerint az interimár bizottságokba való kinevezést opportunus szempontból elfogadhatják a párt tagjai.

Dr. Gyulay János szerint a tanács feloszlata és az interimár bizottságok kinevezése elvi szempontból törvénytelennek kell minősíttessék, de opportunus szempontból ne tiltakozzék a párt az ellen és tudja, hogy a párt tagjai közül a kormány oda valakit kinevez.

Dr. Udvary József szerint proklamáció kiadása alkalmával szögezze le a párt, hogy fontosabb aktuális kérdésekben milyen egyöntetű magatartást kell tanúsítani.

Ügyvezető alelnök előterjeszti az elnöki tanács és tagozati elnökök együttes ülésében hozott javaslatot a képviselői és szenátori választásokra vonatkozó jelölésekre nézve (lásd: elnöki tanács és tagozati elnökök együttes üléséről 1933. november 29-én felvett jegyzőkönyvet).¹⁴⁸

Intézőbizottság az előterjesztett javaslatot egyhangúlag elfogadja.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést délután 1/2 4 órakor berekeszti.

K. m. f.

Dr. gróf Bethlen György s. k.

elnök

Dr. Deák Gyula s. k.

jegyzőkönyvvezető

főtitkár

Jelen vannak:¹⁴⁹

dr. gr. Bethlen György; dr. Inczédy Joksmán Ödön; dr. Deák Gyula; dr. Jakabffy Elemér; Sándor József; dr. Gyárfás Elemér; dr. Szoboszlai László; dr. Nagy Jenő; Becsky István, Temesvár; dr. György József; dr. Hinléder; Budai Tibor; dr. Udvari József; Gombos Benő; dr. Sulyok István; Figus Albert, Szatmár; Széll Miklós, Torda; dr. Árkossy Jenő; Szurdoki Kres Kornél; dr. Vékás Lajos; dr. Szenkovits Aurél; Roth Hugó; dr. Zágonyi István; Hegedűs Nándor; *[olvashatatlan]*; Takácsy Miklós; Purgly László; dr. Parecz Béla; dr. Fekete Andor; dr. Apáthy Gyula; dr. Veterány Viktor, Temesvár; dr. Gyulay János, Temesvár; dr. Bene Ferenc; dr. Pál Gábor; Béldi Kálmán gr.; dr. Drexler Béla; Ugron István; dr. Zágonyi István *[sic!]*; *[olvashatatlan]*; dr. Jodál Gábor; dr. Ferencz József; Szabó Béni; dr. Barabás Béla; Gyallai Domokos; *[olvashatatlan]*; dr. Sebes János; Bartalis Ferenc; dr. Balog Arthur; Hexner Béla; Pekry Géza; dr. Szász Ferenc; br. Josika János; Szele Márton; dr. Sebesi János; Vásárhelyi János; br. Szentkereszthy Béla; dr. Gabányi Imre; Asztalos Kálmán dr.; dr. Krenner Miklós

Fasc. 1, fol. 263-268, gépelt tisztázat, összefűzött, hátlapján pecsét.